

Vabariigi Valitsuse määruse
„Vabariigi Valitsuse määruse 22. juuni 2006. a määruse nr 148
"Harju maakonna kaitsealuste parkide piirid" muutmise“
eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse määruse „Harju maakonna kaitsealuste parkide piirid“ muutmise“ eelnõu on ette valmistatud „Looduskaitseaduse“ § 10 lõike 1 alusel ning kooskõlas § 11 lõike 1 punktiga 3 ja § 13 lõikega 1. Määruse eesmärk on Harju maakonna kaitsealuste parkide välispiiride kinnitamine kaitse-eeskirjaga kehtestatud kaitsekorra tagamiseks.

Eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni looduskaitse juhtivspetsialist Tiina Napp (tel 674 4822) ja Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonna peaspetsialist Piret Palm (tel 626 2878). Eelnõu keeleteimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna jurist Merike Laidvee (tel 626 2905.).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koostamisel on lähtutud Harjumaa keskkonnateenistuse tellimusel 2007. a valminud tööst „Eksperdi hinnang Harjumaa looduskaitsealuste parkide kohta“. Eksperdi hinnangu koostasid Olev Abner, Silja Konsa ja Urve Sinijärv.

Eelnõu käsitleb Harju maakonna 11 kaitse all olevat parki. Parkide piirid kinnitatakse määrusega kaardipõhiselt. Nimetatud parkides kehtib Vabariigi Valitsuse 3. märtsi 2006. a määrusega nr 64 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri“ sätestatud kaitsekord. Käesoleva määrusega ei nähta ette vajadust kaitsekorda muuta, kuna kehtiv kaitsekord tagab kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimise ning annab võimaluse vajadusel soodsa seisundi parandamiseks ja/või taastamiseks. Osal Harjumaal kaitse all olevatest parkidest olid seni vaid nõukogudeaegsed piiriskeemid, mille alusel piirid on kantud ka tänasesse Keskkonnaregistrisse. Harjumaal on varem 25 (kahekümne viie) pargi piirid kinnitatud kaardipõhiselt Vabariigi Valitsuse 22. juuni 2006. a määrusega nr 148 „Harju maakonna kaitsealuste parkide piirid“. Kuna 2006. aastal oli valminud ekspertarvamus ainult 25 pargi osas, ei olnud võimalik ja põhjendatud võtta menetlusse ülejäänuid tol ajal kaitse all olevaid parke. Piirid on määruse eelnõu ettevalmistuse käigus looduses kontrollitud, nende täpsustamisel ja korrigeerimisel on kasutatud looduses hästi jälgitavaid tunnuseid nagu teed, trassid, veekogud ja kõlvikute piirid ning vajaduse korral ka katastriüksuste piirid. Piiri korrigeerimise käigus on pargiga liidetud alad, millel on pargiga seonduv looduskaitseväärtus. Määruses käsitletavate parkide puhul on nendeks väärtusteks põlispuude ja põlispuude gruppide olemasolu (Vihterpalu mõisa park, Kiiu mõisa park) ning kujunduslikult pargi kompositsiooni ühtsesse tervikusse kuuluvad alad (Peningi mõisa park, Kudasoo mõisa park, Kurna mõisa park, Viti mõisa park ja Kiviloo mõisa park.) Pargi piiridest on jäetud välja alad, mis on hävinud või tänaseks väärtuse kaotanud (Laitse mõisa park, Kiviloo mõisa park, Kõue-Triigi mõisa park, Kumna mõisa park, Külma mõisa park). Piiride korrigeerimisel ja muutmisel on arvestatud ja lähtutud ekspertide ettepanekutest. Piiride korrigeerimisel tehtud muudatused on välja toodud kaartidel, mis asuvad aadressil http://www.envir.ee/wfiles/Harju_pargid_uus_vana.zip. Kaartidele on kantud nii hetkel keskkonnaregistris olev piir kui määrusega kehtestatav piir.

Samuti on töö käigus täpsustatud ja kaasajastatud parkide nimesid, lähtudes mõisaparkide päritolust ning pargi olemuse parimast kajastusest. Kiiu, Kiviloo, Kodosoo, Kumna, Kurna, Laitse, Vihterpalu ja Viti pargi nime täiendatakse sõnaga *mõisa*: Kiiu mõisa park, Kiviloo mõisa park, Kodosoo mõisa park, Kumna mõisa park, Kurna mõisa park, Laitse mõisa park, Vihterpalu mõisa park ja Viti mõisa park. Tegemist on endiste mõisa juurde kuulunud parkidega ja selliste nimedega kuuluvad nad ka muinsuskaitse alla. Triigi park nimetatakse ümber Kõue-Triigi pargiks, kuna Triigi-nimeline park on ka Lääne-Viru maakonnas. Külma park nimetatakse ümber Külma talu pargiks, kuna tegemist on endise Külma talu juurde kuuluva pargiga. Peningi põlispuude salu on ümber nimetatud Peningi mõisa pargiks, kuna tegemist on endise mõisa juurde kuuluva puistuga, kus on veel säilinud loetavaid mõisapargi elemente. Eelnõukohases määruses parkide nimede taga olevatele numbritele vastavad märkused on muutmisele kuuluvas määruses olemas.

Määruse ettevalmistamise käigus on piirid kooskõlastatud kohaliku omavalitsusega. Vastavalt „Looduskaitseaduse” § 9 lõikele 5 saadeti eramaade omanikele, kelle maad piiride korrigeerimise käigus parkide koosseisu arvati, posti teel tähtkirjad (kokku 24 tähtkirja) ning paluti avaldada arvamust, teha ettepanekuid ja esitada pretensioone. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid kirjas nimetatud tähtajaks ei esitata, loetakse, et kinnisasja omanikul ei ole pargi piiri korrigeerimise osas vastuväiteid ning ta on piiride kinnitamisega nõus. Andmed maaomanikelt ja kohalikel omavalitsustelt laekunud märkuste ja ettepanekute ning nende arvesse võtmise või arvesse võtmata jätmise kohta on esitatud järgmises tabelis (Harjumaa Keskkonnateenistus on vastanud ettepanekute tegijatele kirjalikult).

Nr	Park, ettepaneku esitaja	Märkuse sisu	Tulemus
1.	Kumna mõisa park, OÜ Loodustoode	On nõus temale kuuluva katastriüksuse 19801:012:0071 kuulumisega Kumna mõisapargi piiridesse, teeb ettepaneku laiendada pargi piire Kumna 25 (katastritunnus 19801:012:0830) ühe osa arvelt, kuna seal paikneb osa ajaloolise pargi alleest.	Ettepanek on jäetud arvesse võtmata. Ei ole pargi seisukohalt kõrge väärtusega. Allee on vananenud ning mitte heas seisukorras. Kumna 25 omanikud ei ole pargi laiendamisega nende maa arvelt nõus.
2.	Kiiu mõisa park, Kuusalu Vallavalitsus	Ettepanek jätta pargi territooriumist välja Karjala kinnistu (katastriüksus 35201:003:0230) ning lisada pargi alale Tallinna–Narva mnt põlispuudega pargiosa	Ettepanek on arvesse võetud. Karjala kinnistu näol on tegemist eramaa krundiga, ei ole oluline pargi osa, mistõttu selle väljaarvamine pargi territooriumilt ei kahjusta pargi väärtusi. Tallinn–Narva mnt põlispuudega pargiosa on pargi koosseisu.
3.	Kodosoo mõisa park, Kuusalu Vallavalitsus	Ettepanek viia pargi piirid vastavusse haldusüksuse (valdade) piiridega ning jätta välja Kodosoo maja nr 14. Oma teistkordses kirjas nõustub vallavalitsus Kodosoo	Ettepanek on jäetud arvesse võtmata. Parkide piiritlemisel ei saa lähtuda haldusjaotusest vaid pargist kui tervikust. Kodosoo maja 14 elanikke on kirjalikult teavitatud ning korteri omanikud ei ole oma kuulumist pargi koosseisu vaidlustanud.

		pargi piiridega.	
4	Külma talu park, Rae Vallavalitsus	Ettepanek on jätta pargi piiridest välja Kangilaski 28 (katastritunnus 65301:007:0013) kinnistu heinamaa.	Ettepanek on võetud arvesse. Heinamaa ei oma pargi seisukohast väärtust.
5.	Kurna mõisa park, Rae Vallavalitsus	Ettepanek on jätta pargi piiridest välja Õlleköögi tee ääres asuvad lagunened õlleköögi ehitised.	Ettepanek on jäetud arvesse võtmata. Hooned on pargi oluline osa ning nad kuuluvad ajalooliselt pargi koosseisu.
6	Peningi mõisa park, Arvo Haug	Ettepanek on jätta põlispuude salu kaitse alla endistes piirides. Kinnistu Peningi mõisa (katastritunnus 65101:003:0467) osas jätta välja lageala koos endise puu-, marja- ja juurviljaaiaga.	Ettepanek jäetud arvestamata, kuna omanikuga on jõutud kokkuleppele nõupidamisel 02.12.2008. Kokkulepe on fikseeritud protokollis, mis on materjalidele lisatud.
7	Kõue-Triigi mõisa park, Kõue Vallavalitsus	Ettepanek kaaluda pargi edelanurka jääva elektriliinide aluse ja kaitsevööndi maa pargi hulka kuulimist	Ettepanekut on kaalutud ja elektriliinide alune maa on jäetud pargi alast välja.
8	Laitse mõisa park, Kernu vallavalitsus	Ettepanek jätta nimeks Laitse park, kuna Laitse mõisa kui sellist ei ole olemas, on Laitse loss. Seatakse ka tingimus, et pargi piiride korrigeerimisest ei teki mingeid takistusi olemasoleva pargi põhjapoolse tee rekonstrueerimisel.	Ettepanek tee remondi osas võetakse arvesse, tee rekonstrueerimine ei ole vastuolus pargi kaitse-eesmärkidega. Ekspertgrupi tööst selgub, et algselt on olemas olnud Laitse mõis, Laitse loss on tegelikult rahvapärane nimetus. Tuginedes ekspertgrupi arvamusele jätta nimetuseks Laitse mõisa park.

Nõusoleku parkide piiride korrigeerimiseks on andnud Kõue Vallavalitsus (18. aprilli 2008. a kiri nr 9-4.4/396-1), Raasiku Vallavalitsus (06. mai 2008. a kiri nr 18-6/2714), Padise Vallavalitsus (27. mai 2008. a kiri nr 9-8/273), Kernu Vallavalitsus (15. mai 2008. a kiri nr 7-4.2/633-1) ning Harku Vallavalitsus (08. mai 2008. a kiri nr 17-4.3/1799).

Eelnõu menetlemise käigus avaldati "Looduskaitseaduse" § 9 kohane teade väljaandes Ametlikud Teadaanded 28. aprillil 2008. a, üleriigilises ajalehes Postimees 6. mail 2008. a ja kohalikus ajalehes Harjumaa 6. mail 2008. a. Avalik väljapanek toimus 5.–19. maini 2008. a Harjumaa Keskkonnateenistuses ning asukohajärgsetes kohalikes omavalitsustes. Avalik arutelu parkide piiride korrigeerimise asjus toimus 5. novembril 2008. a Harjumaa Keskkonnateenistuses. Avalikust arutelust teavitati väljaandes Ametlikud Teadaanded 21. oktoobril 2008, üleriigilises ajalehes Postimees 24. oktoobril 2008. a ja kohaliku ajalehes Harju Ekspress 24. oktoobril 2008. a. Maaomanikke, keda meist mitteolenevatel põhjustel kirja teel ei õnnestunud kätte saada teavitati parkide piiri muutmisest üleriigilises ajalehes Postimees 10. juunil 2008. a ja väljaandes Ametlikud Teadaanded 04. juunil 2008. a.

Eelnõu kohaselt määruses käsitletavate kaitsealuste parkide kogupindala on 72,65 ha, sellest eramaid on 46,28 ha, riigi omandis olevaid maid 5,34 ha, munitsipaalomandis olevaid maid

17,08 ha ja jätkuvalt riigi omandis olevaid maid 3,951 ha. Maaomandi suurus parkide kaupa on esitatud tabelis.

Park	Eramaa	Munitsipaalmaa	Riigimaa	Jätkuvalt riigi omandis olev maa
Kiiu mõisa park	0,73	3,81	0,42	0,68
Kiviloo mõisa park	10,48	-	0,14	-
Kodasoo mõisa park	2,74		2,07	0,51
Kumna mõisa park	2,84	-	0,16	1,66
Kurna mõisa park	1,23	9,36	-	0,34
Laitse mõisa park	1,51	3,91	0,34	0,04
Vihterpalu mõisa park	5,13	-	-	-
Viti mõisa park	0,1	-	1,87	-
Kõue-Triigi mõisa park	14,91	-	0,18	-
Külma park	2,52	-	0,11	0,66
Peningi mõisa park	4,09	-	0,05	0,06

Kuna määruse jõustumise järel peab pargi valitseja vastavalt “Looduskaitseaduse” § 24 lõikele 6 andma uuendatud kaitsekohustuse teatise parkide ja puistute territooriumil paiknevate maaüksuste omanikele või kinnistusraamatus märgitud maavaldajatele, on Vabariigi Valitsuse määrusest teadasaamine tagatud.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

4. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

“Maamaksuseaduse” § 4 lõigete 2 ja 4 kohaselt arvutab maamaksu välja ja maamaksu kogub Maksu- ja Tolliamet, kellele selleks vajalikud andmed esitavad kohalikud omavalitsused. Eelnõu jõustumisega kaasneb kohalikule omavalitsusele laekuvate maamaksutulude vähenemine. Maamaksutulu vähenemise summa selgub Maksu- ja Tolliametisse informatsiooni laekumisel, mida arvestab Rahandusministeerium riigi ja kohalike omavalitsuste eelarvete tasandusfondi kujundamisel.

Määrusega kehtestatav pargi piir suureneb rohkem kui 0,2 ha võrra viies pargis – Vihterpalu mõisa pargis, Viti mõisa pargis, Kurna mõisa pargis, Peningi mõisa pargis ja Kodasoo mõisa pargis. Kuna teistes parkides on pargi pindala muudatus ning sellest tulenev maamaksu laekumise vähenemine tühine, antakse seletuskirjas hinnang vaid sellele, palju eelnõu jõustumisega muutub maamaksu laekumine Padise vallale (Vihterpalu mõisa park), Raasiku vallale (Pen-

ingi mõisa park), Kuusalu vallale (Kodasoo mõisa park), Rae vallale (Kurna mõisa park) ja Harku vallale (Viti mõisa park).

Kuna piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50 % maksumäärast, siis määrusega kehtestatava pargi piiri muudatusest tulenevalt väheneb maamaksu laekumine valdadele järgnevalt: Padise vallas (Vihterpalu park) väheneb maamaksu laekumine 353 krooni võrra, Kuusalu vallas (Kodasoo park) väheneb maamaksu laekumine 1063 krooni võrra, Raasiku vallas (Peningi park) väheneb maamaksu laekumine 398 krooni võrra. Kuna maamaksuseaduse § 4 lõige 1 punkti 6 kohaselt ei maksta maamaksu vastava omavalitsusüksuse haldusalal asuvalt munitsipaalmaalt (Kurna mõisa park) ning maamaksu ei maksta ka riigimaalt (Viti mõisa park) ei muutu maamaksu laekumine Rae vallale ega Harku vallale. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt kohaldatakse maamaksusoodustust looduskaitseadusest lähtuvalt maksuvabastuse alusel tekkimisele järgneva aasta 1. jaanuarist. Seega on kohalikel omavalitsustel võimalik maamaksu vähenemisega arvestada järgmise aasta eelarve koostamisel.

Vastavalt „Looduskaitseaduse“ §-le 20 omandab riik kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kokkuleppel kinnisasja omanikuga kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Maa-ameti poolt koostatud analüüsi kohaselt, mille aluseks on aasta jooksul toimunud ostu-müügitehingud seisuga (ajavahemik 01.01.2008 – 30.09.2009), on keskmised tehinguväärtused määruuses käsitletavate parkide lähipiirkondades 18 066 – 140 000 kr/ha (Vihterpalu mõisa park 60 000 – 30 000 kr/ha, Peningi park 62 305 kr/ha, Kodasoo mõisa park 74 000 kr/ha, Laitse park 190 000-970 000 kr/ha, Kumna mõisa park 230 000-1 130 000 kr/ha, Viti mõisa park 390 000 kr/ha, Kiviloo ja Peningi mõisa park 62 305 kr/ha, Kurna mõisa park 317 473 kr/ha, Kiiu mõisa park 150 000-740 000 kr/ha, Kõue-Triigi mõisa park 30 625 kr/ha). Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kõikidele ministriumitele kooskõlastamiseks e-Õiguse kaudu, märkusi ei laekunud. Eelnõu kohta esitas arvamuse Siseministeerium (27. augusti 2009. a kiri nr 2-2-2/6253), milles palus täpsustada seletuskirja osa, mis käsitleb eelnõu jõustumisega kohalikele omavalitsusele maamaksu vähenemise kompenseerimist ning täpsustada, kuidas toimub riigi poolt kinnisasja omandamise finantseerimine juhul, kui kinnisasja omanikud esitavad taotluse neile kuuluvate kinnisasjade osaliseks või täielikuks omandamiseks riigi poolt.

Seletuskirja punkti 4 on vastavalt Siseministeeriumi ettepanekutele täiendatud. Selgitame, et vastavalt „Valla- ja linnaeelarve seaduse“ §-le 7 hüvitatakse pärast eelarve vastuvõtmist kehtestatud Riigikogu või Vabariigi Valitsuse õigusaktide puhul, mille alusel eelarve tulud vähenevad või kulud suurenevad, vastavad summad või vähendatakse vastavalt kohaliku omavalitsuse üksusele pandud kohustusi. „Riigieelarve seaduse“ § 9 järgi kaetakse seadusega kohaliku omavalitsuse üksusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud eraldistega riigieelarvest. Riigieelarvest tehakse eraldi kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse eelarvete tasandusfondi kaudu ja sihtotstarbeliste eraldistena.

Samuti selgitame, et kinnisasja omandamine riigi poolt toimub vastavalt Vabariigi Valitsuse 8. juuli 2004.a määrusele nr 242 „Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala

kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks ning kinnisasja väärtuse määramise kord ja alused“.

Jaanus Tamkivi
Keskkonnaminister